

بررسی رابطه علی بین سلامت زنان و رشد اقتصادی در کشورهای گروه D8: رهیافت علیت پانلی کونیا

آیلار جلیلی*، حسین پناهی** و سکینه سجودی***

تاریخ وصول: ۹۷/۷/۳۰ تاریخ پذیرش: ۹۸/۶/۱۱

چکیده

سلامت مردمان، یکی از نگرانی‌های مهم اقتصادی بخصوص در کشورهای در حال توسعه به شمار می‌رود. چرا که این مفهوم دارای نقشی مهم در فرآیند توسعه بوده و به عنوان یکی از مهم‌ترین سرمایه‌گذاری‌ها در زمینه نیروی انسانی تگریسته می‌شود. در مورد رابطه بین سلامت زنان و رشد اقتصادی دیدگاه‌های مختلفی وجود دارد؛ سوالی که در بین اقتصاددانان مطرح است این است که آیا رشد اقتصادی متأثر از سلامت زنان است یا رشد اقتصادی علت سلامت زنان است؟ با وجود اهمیت بالای متغیر سلامت بخصوص سلامت زنان، بسیاری از حیطه‌های مرتبط با سلامت زنان کمتر مورد توجه قرار گرفته است. در واقع، پرداختن به سلامت زنان، سرمایه‌گذاری برای نسل‌های بعدی است و غفلت از آن نتایج جبران ناپذیری می‌تواند در پی داشته باشد. علاوه بر سلامت نسل‌های آتی، سلامت زنان به صورت مستقیم نیز بر رشد اقتصادی کشورها تاثیرگذار است. از آنجایی که نیروی انسانی یکی از عوامل موثر در توسعه جوامع هستند زنان نیز به عنوان نیمی از جمعیت دنیا سهم عمده‌ای در عرصه توسعه اقتصادی و به دنبال آن نقش موثر و سازنده‌ای در به حرکت درآوردن بخش‌های مختلف اقتصادی دارند. همچنین یکی از مهم‌ترین گروه‌های اجتماعی متأثر از کیفیت زندگی و در عین حال موثر بر آن می‌باشند. این گروه از آنجا که ارتباط مؤثر و سازنده‌ای با گروه‌های اجتماعی جامعه دارند، علاوه بر وظایف شخصی نقش مهمی در پیشرفت‌های اجتماعی و توسعه پایدار آن ایفا می‌کنند. آنان برای تسریع روند تغییر و توسعه پایدار جامعه، مسئولیت به‌سزا و تعیین‌کننده‌ای بر عهده دارند. به

* کارشناسی ارشد توسعه اقتصادی و برنامه‌ریزی، دانشکده اقتصاد و مدیریت، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران.

** استاد اقتصاد، دانشکده اقتصاد و مدیریت، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران.

*** استادیار اقتصاد، دانشکده اقتصاد و مدیریت، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران. (نویسنده مسئول)

(s_sojudi@tabrizu.ac.ir)

همین علت کشورهایی که در مسیر توسعه سازنده قرار دارند؛ به این موضوع پی برده‌اند که ضرورت ایجاد جامعه سالم در گرو وجود زنان مؤثر در جامعه است. زنان سالم بیشتر قادر هستند تا به صورت کارآمدی در بازار کار با نتایج مستقیم برای تأمین مؤثر نیروی کار و بنابراین سطح و رشد خروجی اقتصادی مشارکت بکنند و هر چقدر سلامتی بیشتر باشد بازدهی به سرمایه‌های آموزشی افزایش می‌یابد. با توجه به اهمیت سلامت بر رشد اقتصادی و با توجه به اینکه سلامت به عنوان یکی از مؤلفه‌های اساسی سرمایه انسانی محسوب می‌شود در این پژوهش تلاش نمودیم تا اثر متغیرهای امید به زندگی، نرخ باروری و نرخ مرگ و میر را بر رشد اقتصادی کشورهای گروه D8 بررسی نماییم. این پژوهش به بررسی جهت علیت بین شاخص‌های سلامت زنان (امید به زندگی، نرخ باروری و نرخ مرگ و میر) و رشد اقتصادی طی دوره ۲۰۱۶-۱۹۹۰ با استفاده از رویکرد علیت گرنجری تلفیقی کونیا (۲۰۰۶) در کشورهای گروه D8 پرداخته است. این روش مبتنی بر رگرسیون به ظاهر نامرتب (SUR) و آزمون‌های والد با مقادیر بحرانی بوت استرپ خاص هر کشور است. همچنین برای آزمون علیت در مجموعه کشورهای D8 از آزمون علیت دومینترسکو- هورلین استفاده شده است. داده‌های مورد نیاز از پایگاه داده‌های آماری بانک جهانی استخراج شده است. ابزارهای اقتصادسنجی مورد استفاده در این پژوهش، نرم‌افزارهای STATA14، TSP، GAUSS16 است.

یافته‌های این پژوهش حاکی از آن است که در کشورهای گروه D8 فرضیه مبنی بر عدم وجود رابطه علیت از متغیرهای امید به زندگی، نرخ باروری و نرخ مرگ و میر به رشد اقتصادی را در سطح معناداری ۵ درصد نمی‌توان رد کرد، ولی فرضیه مبنی بر عدم وجود رابطه علیت از رشد اقتصادی به امید به زندگی، نرخ باروری و نرخ مرگ و میر رد می‌شود. به این معنی که رابطه علیت از سمت متغیرهای شاخص‌های سلامت به سمت رشد اقتصادی وجود ندارد ولی از سمت رشد اقتصادی به سمت شاخص‌های سلامت امید به زندگی، نرخ باروری و نرخ مرگ و میر وجود دارد. پس نتیجه می‌گیریم که در اغلب کشورهای گروه D8 و در مجموعه این کشورها به صورت یک کل رابطه علی یک‌طرفه از رشد اقتصادی به شاخص‌های سلامت زنان وجود دارد.

طبقه بندی JEL: O47 I15 C33

واژه‌های کلیدی: رشد اقتصادی، کونیا، رگرسیون‌های به ظاهر نامرتب (SUR)، سلامت، علیت گرنجری پانلی مبتنی بر بوت استرپ.